

Werk

Titel: Ad Emin. et Rev. principem Carolvm S. R. E. Card. Rossettv[m] Episcopvm faventinu

Jahr: 1646

Kollektion: Zoologica

Digitalisiert: Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen

Werk Id: PPN367611805

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611805>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611805>

LOG Id: LOG_0091

LOG Titel: De Falcone Sacro. Cap. II.

LOG Typ: chapter

Übergeordnetes Werk

Werk Id: PPN367611716

PURL: <http://resolver.sub.uni-goettingen.de/purl?PPN367611716>

OPAC: <http://opac.sub.uni-goettingen.de/DB=1/PPN?PPN=367611716>

Terms and Conditions

The Goettingen State and University Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Goettingen State- and University Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept the Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Goettingen State- and University Library.

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Contact

Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen
Georg-August-Universität Göttingen
Platz der Göttinger Sieben 1
37073 Göttingen
Germany
Email: gdz@sub.uni-goettingen.de

DE FALCONE SACRO. Cap.II.

NISI Falconi peregrino vel ea potissimum ratione, quòd, etsi mediocri corpore, paris tamen sit cum maximis Falconibus audaciæ ac roboris, vt de cæteris dotibus nihil dicamus, primas dedissemus, hæc sanè vel communibus omnium suffragijs Falco sacer merebatur. Fuisset certè etiam à nobis cæteris omnibus præpositus, si non & aliorum, & nostra, nec veri expertus suspicio, & genuino Falconum cursu submouendum arbitra retur, & Aquilis foras se potius annumerandum, cum colore & magnitudine, & robore, nec non ingenio, ipsi cum his plurimum conueniat, vti qui historiam eius attento animo lecturus est, faciliè liquebit. Quoniam tamen authorum vulgus, nec non accipitrariorum communem ei cum Falconibus nomen fecit, in horum numero & nos, & quidem secundo ponendum putauimus. Neque enim cæterorum Falconum cuiquam tantum animorum aut roboris est, vt Capreolos, & Hinnulos capiat, quod de hoc solo perhibetur, quamuis & hoc ipsum Aquilæ naturam sapiat.

SYNONIMA.

Recentiores maximum, & fortissimum quoddam Falconum genus Sacrum nominant, quia, vt Ornithologus sentit, ab omni auium genere, etiam ab Aquila timetur. Quæmadmodum veteres sacrum serpentem nominarunt, cuius conspectum reliqui omnes fugerent: & sacrum piscem, qui à nullo læderetur. Nisi quis sacrum, vel Græcorum imitatione dictum maiit, quasi hierica, id est, Accipitrè per excellentiâ, vt poetam pro Virgilio ponimus, vel à corporis magnitudine, viriûq; præstâtia, Ornithologus hæc Perotti verba esse ait: *In Accipitrû genere præstantiq; quos Græci Hiericas, id est, sacros vocant: quasi verò (ait idè) Accipiter generis nomen sit, hierax (speciei, cum vtrumq; vocabulum ex æquo pateat, & idem omni no sit Græcis hierax, quod Latinis Accipiter. Genus hoc (inquit Albertus) quod sacrum vocant, Symmachus Britannicum, aliqui Aelium, vel potius Aelyon, quasi aereum Falconem, aut fortè à Gallica voce, qui Aquilam vocant aigle, vt Ornithologus coniectat. Alij Aeriphilum quasi Falconem amantem aeris. Amat enim volatum in aere sublimem. Quæ quidem nominis ratio Belisario arridet. a Bellonius Gallus Accipitrum numero adijcit, quod propriè Sacre vocant Galli, nihil proculdubio ab hoc Falcone diuersum, quod perperam ab illo Buteonem putari suo loco notauimus. Vnde de hoc eodem, isthoc etiam loco meritò agendum. Nam Bellonius inter Accipitres eum posuisse videtur hac ratione, quod Aristotelis Triorchia, seu Buteonem, Accipitrum præcipuum suum Sacrum esse opinaretur, quamuis perperam, & inconsideratè admodum. Cum enim ipsæmet Sacrum Falconi peregrino viribus æquiparet, omnium præstantissimo, & aues aquaticas magnas pleraq; immò & lepores eû capere asserat, quomodo quæso Butco erit, qui præ ignauia vix ullam auem venatur, muribus & ranis ventrem teste Aristotele explens famelicû. Quinetiam idem ipse & Bellonius Sacrum suum Falconem vocat, quo nomine Accipitrum nobilissimos venire constat propriè. Quanuis si etymi ratio consideretur, generalem magis possit etiam obtinere significationem. Germani hunc Falconem peregrino vocabulo Sacker, aut Sockerfalck vocant, vernaculo verò Kuppel, quasi copulatos, fortè quòd venaturi plerunque bini volent. Quidam ineptius Stocker dicant, nisi Aquilæ speciem Stockarn, id est, truncalem Alberto dictam eo nomine designent. a Auicenna Falconem Sachari nominat.*

G E N E R A.

Falconis Sacri Tardius tria statuit genera, & priora duo maiora, quæ hinnulos, capreolos capiant. Sed quod tertium recenset, peregrinus esse videtur, quem tamen alibi, parum sibi constans, Sacro minorè facit. Ea varijs nominibus barbaris vocat. Verba eius, vt lectori integrum de re sit iudicium, subiungam. Primùm (inquit) vocatur Seph, secundum Babylonios & Assyrios. Hoc inuenitur in Aegypto, & in parte Occidentali, & in Babylone. Capit lepores & hinnulos. Alterum genus dicitur Semy, à quo Gazella (sic Gallicè Calone vocat) paræ capiuntur. Tertium Hynaïre, & peregrinus ab Aegyptijs, ac Assyrijs, vel commens

commeans (vulgò Gallicè de passaige) quoniam nescitur, vbi nascatur, & quotannis com-
meat Indos, aut meridiem versus. Atqui paulò post subiungit. Sacer dictus maior est, quàm
peregrinus. Hæc qui volet, & poterit, conciliet. Ego duo potissimum peregrini genera inue-
nio. Vnum maius, quod Albertus Aquilæ comparat, & fortassis Aquila est. Alterum minus,
quod peregrino magnitudinè par, at etiam superius, tam Tardius, quàm Carcanus faciunt.

F O R M A.

Magnitudo. **P**rimum genus apud Albertum, sed strictim descriptum, reperimus his verbis: *Primum genus nobilium Falconum, nẽpe sacrum magnitudine est Aquila, (vel paulò maiore) Crura ei crassa, & nodosa (ungues, & crura maxima) Immo ungues crudeliore, & immaniores, quàm Aquilæ (pennæ ruffæ, vel subruffæ) aspectus terribilis, oculi valdè flammei, ex citrino colore ad rubrum declinantes, caput magnum, rostrum quoq. magnum, & fortissimum, iuga siue complicationes, alarum maxima, cauda longa, & huic quidè soli in Falconum genere.* Ab hac descriptione non parùm sanè Fridericus Imperator discrepat, hunc in modum de sacro Falcone scribens: *Sacri scõrum formæ membrorũ sic se habent, approximant Gyrfalconi in magnitudine corporis, ceteris quidem Falconibus maiores sunt, sed Gyrfalconibus minores.* Quod li verum est, Aquila multò minor erit. Dicendum itaque aut Imperatorem aliud genus Sacrum appellasse, aut Albertum de minimo Aquilarum genere loquutum fuisse, quod tamen Gyrfalconibus meo iudicio etiam maius est. Verùm & reliqua quæ addit, ab Alberti descriptione diuersa sunt: ita. n. prosequitur, *habent caput magnũ, rotundũ, rostrum breuius (magnum Albertus) corpus subtilius & longius in proportionem suam, alas longiores, caudã etiã longiorẽ, pectus minus carnosum & minus dẽsum respectu sui corporis, quã Gyrfalcones, digitos pedũ habent breuiore.* Sacrorum è colore temperiem indagans Belisarius, ex pennarũ colore leuitatẽ argui tradit. Adignis similitudinẽ pennati sunt. Bilis. n. colorẽ in pennis, inquit, præferunt. Quare calidi cordis esse putandi sunt, irasciq. nimium, si præda fraudari se aliquo modo senserint, magis quàm alij solent. Vnde acres potiùs dicendo putamus, quos alij sacros, alij aereos aut acrilinos, aerophilos alij vocant. Inter posteriores Bellonius hanc, & curtã quidẽ descriptionẽ adfert, inquit: *Sacer hic fœdioribus, quã ulla alia quæpiã auis rapax, aspectu pennis integrit. Colore enim sunt inter ruffum & fuliginem medio, Miluinæ similimæ. Breuius est cruribus, tibijs, pedumq. digitis cæruleis, hac parte nonnihil Lanariũ retere.* Ampliorem Carcanus Vicentinus ponit his verbis: *Falcones Sacri dicti, peregrino etiam grandi maiores sunt. Hisce caput est admodum canum, vertice plano, simillimum capiti Miluorum, quibus cauda est bifurcata. Oculi nigri, magni. Rostrum cæruleum, nares exiguæ, vt plurimum. Corporis statura plerumque oblongiuscula, maculæ pectoris fuscæ, vt dorsum, alæq. superiores quoque, femora interiora alba. Cauda maculis semicircularibus phascolarum figuram, aut renem ferè exprimentibus, varia est & longa. Alæ item magnæ, & oblongæ.* **Caput.** Crura, pedesq. tota ferè coloris cærulei, verùm cætero corpori comparata, non admodum magna. **Oculi.** Hornotini, vulgò Sorimodicum ab his, qui plumas mutarunt, differunt. Hi enim eas, quibus pectus variat, notas paulò nigriores, ac rotundiores hornotinis obtinent, pedes quoque his nonnihil albescunt, & quibusdam aliquanto luteo maculantur. Omnibus quoq. ferè dorsum ruffum ad cinereum tendit, vt Turturibus. Quibusdam tamen tam hornotinis, quam his qui plumas veteres exuerunt, dorsum cum alis superioribus nigrescit. Ita vt arduum sit, & difficile, nisi artis admodum perito, eos dignoscere. Hactenus Carcanus. Fridericus Imperator ex formæ bonitate, & proportionem in sacris Falconibus (quos meo iudicio, vt antè etiã monui, non agnouit) & pennarum pulchritudine haberi non posse dilectum asserit: quod pulcherrimi aliquando visi sint, non admodum veloces, & è contrario deformes, ac indecẽtis proportionis veloces, & pulchros, bonitatis laude superent. Tardius rursus Falconem sacrum eum præferendum tradit, cui color rubicundus, aut ruffus, aut incanus, (quem griseum Galli dicunt) fuerit, & qui forma ac similitudine quàm maximè Falconem refert, cui lingua crassa, & pes amplus est, quod in paucis Sacris reperitur: Digiti crassi, & colore ferè cæruleo diluto.

Difficillimum, inquit Bellonius, reperire est, qui huius avis nidum sibi uisum asseuerare, *Nidus.* queat. Gallia sanè aduena est, & alienigena. Purat nonnulli accipitrarij ex vltima Scythia, nempe Tartarorum, & Ruthenorum oris ab Oceani plaga aduētare. Cùm verò certa anni tempestate victus quærendi gratia, meridiem versus proficiscitur, ab aucupibus intercipitur, qui insidias illi obseruato aduētum tendit in diuersis, quâ iter facit, maris Aegei insulis, nèpe Rhodo, Carpentio, Cypro, Creta, Naxia. Belisarius verò refert Maximilianû Cæsarē è suis quosdam ad extremos Sarmatarum (Polonos nunc dicimus) fines exploratum misisse, vt hoc genus auium è proprijs nidis ad se deferrent. Quos quidem in illis locis in arboribus non proceris nidulari inuenerunt. Vnde facilè conijcitur (inquit) non paruis, sed magnis tantum auibus eos vesci, & insidiari. Quanquam venatores quidam nonnullas aues hanc ob causam in sublimi nimè nidificare existimant, quòd omnis generis cadaueribus vesci solent. Contra verò Paulus Iouius de legatione Moscouitica scribens: *Ad Inngros, inquit, Vgolicosq. per asperos montes peruenitur, in quorum iugis nobilissimi Falcones capiuntur cū alijs, tū Sacri & peregrini dicti, quos antiquorum Principū luxus in aucupijs non agnouit.* Idem de his ipsis fortasse alibi ita scribit. *Pecerra regio apud Moscouitas Falcones mirificos præbet, qui non modo Phasianos, & Anates, sed & Pecerræ, Cygnos, & Grues cōsecantur.* Albertus quoq. contra Belisarij opinionem, ætrophylum nidum in gio Falconum altissimis montibus cōstruere scribit. Quin & Falcones Sacros magno admodum numero è Creta Venetias aduehi testatur Carcanus, vbi mercatores quidam stipendio ad hoc conducti à eis abudantia Christianissimo Galliarum rege huic innumerabiles penè quotannis coemptos transmittunt, quod ijs in venatione frequentissime vtatur.

VOX VOLATVS.

Vocem eius Albertus terrificam uocat, & metum alijs auibus incutere, sed rarò admodum clamare, altissimeq. volare testatur, adeò vt etiam nubes transcendere dicatur, è qua altitudine aues interemptas deiicit, quæ delapsæ nonnunquam in terra reperiuntur, sed vnde ceciderint, aut quomodo perierint ignoratur, quòd in tam sublimi loco ætrophylus videri nequeat. Diutissime præterea volat. Prædam nonnunquam ad trium, aut quatuor horarum spacium persequitur. In summa Sacros Accipitres Belisarius omnium volacissimos ex multorum opinione asserit. Porro Sacros è nidis abductos non adeò volaces, vt eiusdè generis cæteros reputari, docente experientia, idem tradit.

VENATIO. FEROCIA. ANIMI MORES.

Tanta huius Sacri Falconis est potentia, & tam corporis, quàm animi virtus, vt Alberto authore, nulla auis adeò magna sit, quàm non statim deiiciat, nec vnâ tantû, sed quotquot habuerit obuias. Caput etiâ Capreolos, & hinnulos, quorum oculos, & cerebella vnguibus dilacerat. Capreolis, in quos visû defixerit, insidet, & cerebrû capite perforato excutit. Adeò verò Aues omnes vires eius inuictas exploratas habere videntur, vt eodem Alberto teste, sub ipso, idest, in eius conspectu, nec Aquila quidè volet, multò minus alia quæpiâ auis rapax, præ eius timore, sed statim vt viderint Sacrum, reliquæ quotquot sunt aues, ad loca arboribus condensa, vel ad terram refugiunt, & manibus capi se potius permittunt, quàm in aerem patentem redeant. More Falconum cæterorum bini volare, vnaque cum socio venari consueuerunt, immò & terni, vt ait Belisarius, præsertim quum aliorû generum rapaces ignobiles persequuntur, vt Miluos, & huiusmodi alias. Huius reddens rationem, nam, cùm vnguibus sint paruis, inquit, (quod Falconi Sacro minus competere, cui ex Alberto vngues, quàm Aquilæ immaniores ante tribuimus, & reliquæ eius corporis vastitati malè respondens, adeoque indiguum videtur) hostiliq. fortior, & ad volatum persistens nimium (neque hoc præcedentibus ex Alberto allatis, vbi auem quantunvis magnam nullo negotio superare Sacer dicitur, consonat. Vnde forsitan de alio quopiam Sacri Falconis genere loqui Belisarius, verbi gratia, qualem Bellonius describit, putari potest) mutuo auxilio, vt alter alterum iuuat, necesse est, & maxime si Milui nigri eis capiendi sunt. Sunt enim Miluorum genera duo, quorum alterum tempestate nostra regale, alterum nigrû appellamus. Nigri robustiores sunt, ita vt quamuis ad ter-

ram vsque capti, & à Sacris (vt aiunt) Falconibus circumacti per aera descen dāt, à Falconum tamen manibus quandoque euadunt. Qui quoniam cauda vtuntur in cælo (aere flexili (gu. bernandi artem monstrantes in profundo) relictis in terra Falconibus (qui propter aeris densitatem huius generis Miluos amplius persequi nequeunt) in aere iterum soluti è Sacrorum vnguibus elabuntur. Qua de causa indignati Falcones dimissa præda, inter sese rixari ac se-

Nesibiis impugnet quid agendum Amor erga canes & amicum
se inuicem ferire sapius visū sunt, adeo quidem ut aucupandi animum abieciſſe viderentur. Quod ne cōtingat, iniuriæsq. Sacri obliuisci possint, omni cura studendum venatoribus est, vt simul unā Sacri nutrantur, simulq. sedcant, & quiescant, simul quā à venatore ad vespendum inuitantur, instrumento volubili, auis speciem præferente resideant, vt communi carnis pabulo nutriti sociatim possint. Nam & alioquin sponte, inquit Albertus, cum socio præstantius venatur, quanquam solitariam etiam probè venationem exerceat. Hominem, & canes venaticos amat, ac coram eis venari videtur lubentius, tanquam vires suas illis ostentare velit.

*Scapus pin-
natu.*

A domino postquam cicuratus est, nunquam recedit, prædamque omnem illi reponit. Quamobrem nobilissimus dicitur. Si verò aliquando reuocandus erit, id alta & sonora voce, & planè stentorea faciendum est. Nam & altè, & procul volat, & reclamatorum (ita vocat Albertus scapum pinnatū, quod accipitrarij reuocaturi Falconem manu seu pugno solent prætere-), magnum admodum requiritur, quod è longinquo videri possit. Et licet statim reuocatus non redeat, non est cur idè metuas, neque enim periculum vllum est non rediturum. Solet enim sua sponte ad domicilium reuerti. Frigoribus, ventoq., & imbribus, vt asserit Belisarius, maxime omnium rapacium resistit, cui & Tardius attestatur, laboris omnium patientissimum esse scribens, tractabilem etiam & mansuetum. Quamobrem nec mirum & Ferdinandum olim Siciliæ Regem huic venationi potissimum delectatum fuisse, quoniam ventis, ac imbribus prohiberi non possit, & quod plurimum generum auium capiendis inhiaret. Prædatur præter alias, aues maximas, vt Anseres syluestres, Grues, Ardeas, & in primis quadrupes syluestres, vt Capreolos, leporesq. & id genus alia Vnde Marchio Mōtherculeus, vt memorat Niphus, tertium Aquilæ genus ab Aristotele descriptum, Falconem hunc Sacrum, quem quidam Hierofalcum etiam nominant, esse credidit. Neque fortè ineptè, cum & montes syluasq. colat, & lepores capret, & colore nigriceat, vt Valeria Aquila. Alijs tamen; vt Ornithologo magis placere video, ad Chrysaetron reducitur, & maiori forsitan ratione, in quo plumæ ex russo ad nigrum vergunt. Albertus sanè non incongruè Falconum hoc genus regale vocat. Hinc Tardius facilius crediderim, qui inquit, Falconem, vt aiunt, Sacrum cibos crassiores faciliè coquere. Solet enim Aquilarum præsertim ventriculus vegeto, intenso, ac quidvis conficiēte calore esse præditus. Albertus tamen, quod mirū videatur, nutriti eos, inquit, delicatissimè oportet, cibo semper recente, & præcipuè cordibus, cerebellis, & sanis carnibus, quæ ita recentes sint, vt ab animalis vitali calore adhuc caleant. Cibi uerò, addit tantundem ferè consumunt, quantum Aquilæ. Eidem Alberto Belisarius quoq. repugnare uidetur: cum inquit, inuēti sunt aliquando Accipitres Sacri animalium cadaueribus vesci. De altero uerò minore, ut credo, Sacri genere Bellonius scribit, alitem esse generosi ad nolum animi, & Falconi peregrino in roboris æstimatione ab accipitrarijs assimilari. Et quamvis sublimis adeo sit uolatus, inquit, ut ad Miluum in æthere insectandum, adoriēdumq. emitti soleat, nihilominus etiam ad uolatiliū aquaticarum, aliarumq. campestrium auium, & Anserum ferorum, Otidum, Tetracum, Phasianorum, Perdiciū, & Leporum etiam, atque adeo ad omnis minorum animalium, quæ uenatu persequi solemus, generis capturam institui apprimè idoneus. Etiam si ob raritatem paucis, præterquam Principibus usitata sit venatio, quæ per Falcones Sacros instituitur: in eorum tamen gratiam, qui arte accipitraria capiuntur, hic ex Carcano rationem transferam, qua in Cypro ad Gruum potissimum capturam adhibentur (nam in Anatibus capiendis horum vltimum esse usum, ut nec Gyrfalconum, aut Miluorum, Merillorumuè idem negat) idque una cum Falcone peregrino. Modus quem obseruant, ferè talis est. Conspēta Grue, accipitrarius Falconis peregrini capitium nonnihil laxat, & quā proximè fieri potest, ad Gruem accedit, si-

*Quas aues
venitur.*

*Niphi sen-
sentia de
falcone fa-
cro.*

*Falco re-
galis.*

*Aquilarū
ventricu-
lus.*

Cibus.

*De Sacri
Falconis
minori ge-
nere Bello-
nij opinio.*

*Vi Grues
capiat.*

tamen gratiam, qui arte accipitraria capiuntur, hic ex Carcano rationem transferam, qua in Cypro ad Gruum potissimum capturam adhibentur (nam in Anatibus capiendis horum vltimum esse usum, ut nec Gyrfalconum, aut Miluorum, Merillorumuè idem negat) idque una cum Falcone peregrino. Modus quem obseruant, ferè talis est. Conspēta Grue, accipitrarius Falconis peregrini capitium nonnihil laxat, & quā proximè fieri potest, ad Gruem accedit, si- mulatq. hæc subuolat, dempto capitio seu cucullo illum ad persequendum Gruem emittit. Deinde emittuntur duo tresuè Falcones Sacri, qui statim rectā peregrinum per aera sequuntur. Hic enim ut Sacris uelocior, uolatuq. agilior, proximus semper Gruī imminet. Quoniam uerò Grus minimè prælium cum Falcone init, ac Ardeæ solent, sed semper fingere solet, quare peregrinus tandem illum affectus bis teruè rostro uellit, ac ferit, donec adiutricibus sacris deuictus, in terram præcipitur. Hisce extemplo suppetias lataturi accurrunt accipitrarij, qui Gruis rostrum in humum defigunt, cruraq., ne quid auis illis lædat, perfringunt. Deinde omnibus simul Falconibus ex Gruis cerebello, ossibus, medulla, corde apparant ferculum, sup- pamilis uocatum, sed plusculum ex illo peregrino concedunt.